

Wrocław, 23 czerwca 2025 r.

Prof. dr hab. Jerzy Skorupka
Uniwersytet Wrocławski

Recenzja

dorobku i osiągnięć naukowych dr Łukasza Cory w związku z ubieganiem się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

I. Podstawa prawna do sporządzenia opinii – uchwała Nr 147/2024 Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 23 grudnia 2024 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania dr Łukaszowi Corze stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

II. Ustawowe wymogi uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

A. Stosownie do przepisu art. 219 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

1. posiada stopień doktora;
2. posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:

a) jedną monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub

b) jeden cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub

c) jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3. wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Podkreślenia wymagają dwie okoliczności. Mianowicie, osiągnięcie naukowe habilitanta ma stanowić znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, a kandydat do

uzyskania wymienionego stopnia ma wykazywać się istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, zwłaszcza zagranicznej.

B. Łukasz Cora stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa uzyskał na podstawie uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego z 21 października 2013 r., po przedłożeniu rozprawy pt. *Zatrzymanie osoby w polskim procesie karnym*. Promotorem w przewodzie doktorskim był dr hab. Wojciech Krzysztof Cieślak, prof. UG, a recenzentami dr hab. Sławomir Steinborn, prof. UG i dr hab. Ryszard Andrzej Stefański.

Od 1 lutego 2014 r. Łukasz Cora zatrudniony jest na stanowisku adiunkta w Zakładzie Kryminalistyki i Prawa Dowodowego w Katedrze Prawa Karnego Procesowego i Kryminalistyki na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego.

III. Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

A. Ocena monografii pt. *Weryfikacja czynności dowodowych postępowania przygotowawczego w polskim procesie karnym*, Warszawa 2024.

1. Jako osiągnięcie naukowe spełniające wymagania określone w art. 219 ust. 1 wymienionej ustawy dr Łukasz Cora wskazał opracowanie pt. *Weryfikacja czynności dowodowych postępowania przygotowawczego w polskim procesie karnym*, Warszawa 2024.

Na początku pracy autor podaje, że zadaniem badawczym było ukazanie istoty, mechanizmu oraz zakresu weryfikacji czynności dowodowych, a także przedstawienie charakteru prawnego, roli i znaczenia weryfikacji czynności dowodowych (s. 22). Zdaniem Autora, weryfikacja czynności dowodowych stanowi narzędzie, które ma wzmocnić rzetelność postępowania karnego, gdyż w postulowanym mechanizmie weryfikacji przedmiotem badania jest, obok kompetencji podmiotowo-przedmiotowej, także celowość (zasadność), konieczność, proporcjonalność i adekwatność przeprowadzenia danej czynności (s. 22-23).

Postulowana konstrukcja weryfikacji czynności dowodowej i jej mechanizm mają teoretyczny charakter. Weryfikacja czynności dowodowych na etapie postępowania przygotowawczego powinna być oparta na badaniu szerokiego zakresu elementów jakościowych i powierzona sędziemu do spraw postępowania przygotowawczego.

Deklarowanymi celami opracowania są: 1) stworzenie mechanizmu weryfikacji czynności dowodowych wykraczającego poza zakres oceny wynikającej z art. 7 KPK oraz kryteriów wprowadzenia dowodów z art. 170§1 KPK; 2) ukazanie istoty i charakteru prawnego weryfikacji czynności dowodowych; 3) wykazanie zasadności posługiwania się konstrukcją weryfikacji czynności dowodowych, która jest pojęciem zbiorczym obejmującym wszystkie

etapy postępowania dowodowego w postępowaniu przygotowawczym; 4) rekonstrukcja modelu oceny prawnych uwarunkowań czynności dowodowych uwzględniającej modyfikację spojrzenia i zmianę paradygmatu aksjologii dowodowej na rzecz uznania uczciwego, a nie efektywnego przeprowadzenia czynności dowodowych wraz z realizacją rzetelnego i proceduralnie sprawiedliwego postępowania dowodowego, za podstawowy cel procesu karnego (s. 23-24).

Na podstawie wymienionych celów sformułowano hipotezę badawczą, że obowiązujący stan prawny oraz model nadzoru nad postępowaniem przygotowawczym jest niesatysfakcjonujący w zakresie kompleksowej analizy i kryteriów oceny czynności dowodowych, jak i formy (sposobu) sprawowania nadzoru nad czynnościami dowodowymi (s. 24).

Niezależnie od tego, prowadzone badania dogmatyczne zmierzają do rozstrzygnięcia, czy: 1) obowiązujący model weryfikacji dowodów jest efektywny i na tyle gwarancyjny, że w optymalnym zakresie zabezpiecza realizację rzetelnego postępowania dowodowego; 2) kryteria badania czynności dowodowych pod kątem prawidłowości są wystarczające; 3) weryfikacja czynności dowodowych wymaga testu proporcjonalności; 4) dotychczasowy nadzór sprawowany przez organy ścigania jest wystarczający; 4) należy rozważyć wprowadzenie instytucji nadużycia prawa dowodowego; 6) aktualny system sankcji procesowych jest wystarczający dla zabezpieczenia przed nadużyciami i naruszeniami prawa dowodowego; 7) granice czynności dowodowych są wyznaczone właściwie (s. 24-25).

W prowadzonych badaniach oparto się na metodzie analizy dogmatycznoprawnej, nadając szczególną rangę dyrektywie wykładni funkcjonalno-celowościowej (s. 26) oraz metodzie prawnoporównawczej, poddając analizie węzłowe zagadnienia dotyczące dopuszczalności przeprowadzenia dowodów oraz reguły ich wykluczenia w państwach należących do systemu *common law*, tj. Anglii, Walii i USA oraz sygnalizacyjnie Niemiec (s. 27).

Praca składa się z pięciu rozdziałów merytorycznych, wprowadzenia i zakończenia. Zawiera wykaz skrótów, wykaz cytowanej literatury i orzeczeń sądów polskich i zagranicznych oraz Trybunału Konstytucyjnego i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Całość liczy 483 strony.

W rozdziale I zatytułowanym „Determinanty granic i standardów czynności dowodowych - zagadnienia ogólne” przyjęto, że weryfikacja czynności dowodowych powinna uwzględniać płaszczyznę kompetencyjną i proceduralną oraz czynić zadość wymaganiom proporcjonalności. Realizacja tej zasady wymaga wyboru czynności dowodowych, które nadają

się do osiągnięcia zakładanego celu procesowego, ale w możliwie minimalnym zakresie ingerują w sferę praw człowieka. Przyjęto również, że granice czynności dowodowych wyznaczają od strony podmiotowej zdolność procesowa danego organu do dokonania określonej czynności, a od strony przedmiotowej, zachowanie wymogów prawidłowości i proporcjonalności.

W części pierwszej zatytułowanej „Cele procesu karnego a zasady prawa dowodowego” podano, że konieczność oparcia rozstrzygnięcia na ustaleniach faktycznych zgodnych z rzeczywistością wiązać należy z optymalizacyjnym charakterem zasady prawdy materialnej wyrażonej w art. 2§2 KPK, a stąd wynika jej stopniowalny charakter. Twierdzenie to wymaga następującej uwagi. Jeżeli przyjąć, że istotą zasady prawdy materialnej jest dokonanie prawdziwych ustaleń faktycznych, to prawdziwość tych ustaleń nie może być stopniowalna. Ustalenia są prawdziwe albo nieprawdziwe. Nie mogą być częściowo prawdziwe albo częściowo nieprawdziwe. Inną kwestią są zaś faktyczne i prawne ograniczenia w dokonaniu prawdziwych ustaleń faktycznych oraz sposób rozumienia terminu „prawdziwe ustalenia faktyczne”. Na s. 45 wyraża się myśl, że „prawdziwe ustalenia faktycznie” to takie, które są zgodne z rzeczywistością. Refleksji wymaga zatem kwestia, czy sąd posiada narzędzia i środki do stwierdzenia, że ustalenie jest zgodne z rzeczywistością. Wszak, sąd nie wie, jak w rzeczywistości przebiegało dane zdarzenie. O tym, że jakieś zdarzenie w ogóle miało miejsce sąd dowiaduje się z aktu oskarżenia lub innej skargi publicznej. Sąd nie może stwierdzić, że dane ustalenie jest lub nie jest zgodne z rzeczywistością. Sąd jedynie odtwarza (rekonstruuje) to zdarzenie na podstawie dowodów. W zależności od treści wiarygodnych dowodów, sąd może ustalić, że zdarzenie przebiegało w sposób A albo w sposób B i w obu wypadkach ustalenia korzystają z domniemania prawdziwości, gdyż zostały dokonane na podstawie obowiązującej procedury, pomimo że mogą mieć niewiele wspólnego z rzeczywistym przebiegiem zdarzenia. Sąd może bowiem ustalić tylko tyle, na ile pozwalają przeprowadzone dowody.

Fałszywą wydaje się też teza, że sąd jest uprawniony do inicjatywy dowodowej, gdy braki dowodowe uniemożliwiają wydanie wyroku (s. 46). Jeżeli uprawniony oskarżyciel nie przedstawił dowodów wystarczających na przełamanie domniemania niewinności oskarżonego, sąd rozstrzyga o jego uniewinnieniu. W procesie karnym obowiązującym w demokratycznym państwie prawnym, niedopuszczalne jest spełnianie przez sąd funkcji oskarżania. Taką funkcję sąd może spełniać w państwie autorytarnym i autorytarnym procesie karnym. Inną kwestią jest, że od 2016 r. w KPK znajduje się przepis art. 396a, który zezwala sądowi na spełnianie funkcji ścigania. Wymagało to jednak stosownego komentarza, czego autor nie uczynił.

W części dotyczącej „Zasada praworządności jako podstawowa dyrektywa wyznaczająca granice czynności dowodowych” trafna jest teza, że do wyznaczników standardu praworządności w procesie karnym należy zaliczyć konstytucyjne kryterium godności człowieka i jej ochrony oraz zasadę proporcjonalności ingerencji organów ścigania w konstytucyjnie chronione prawa i wolności (s. 71).

Rozdział pierwszy wieńczy trafne uwagi dotyczące znaczenia zasady proporcjonalności dla wyznaczenia granic czynności dowodowych. Rozdział zawiera 71 strony.

W drugim rozdziale zatytułowanym „O pojęciu i istocie weryfikacji czynności dowodowej” autor wyjaśnia, że pojęcie weryfikacji czynności dowodowych w węższym znaczeniu identyfikuje wyłącznie z oceną przeprowadzonych dowodów jako wytworów czynności dowodowych, w oparciu o dyrektywy wynikające z zasady swobodnej oceny dowodów. Natomiast w szerszym znaczeniu, weryfikacja czynności dowodowych przeprowadzana jest z punktu widzenia innych kryteriów i wartości, jak: jakość przeprowadzonych czynności, ich konieczność, proporcjonalność i adekwatność. Zatem, obok etapu przeprowadzenia (art. 167 KPK) i wprowadzania dowodów (art. 170 KPK), ważnym punktem odniesienia jest etap związany z pozyskiwaniem dowodów, tj. ich wykrywaniem, zbieraniem, wydobywaniem i zabezpieczeniem. Zakres wymienionego pojęcia nie ogranicza się zatem do oceny dowodów dokonywanej przez pryzmat art. 7 KPK. Weryfikacja ma miejsce także pod kątem jakości, konieczności, zasadności, proporcjonalności i rzetelności postępowania dowodowego (s. 116-117). Ocena wadliwości poszczególnych czynności dowodowych w ramach dokonywanej weryfikacji, stanowić ma ich wartościowanie pod kątem uchybień, które mogą lub nie mogą być usunięte w postępowaniu sądowym. Omówiono również rodzaje i przedmiot czynności dowodowych.

Według autora, przedmiot weryfikacji jest złożony z dwóch elementów, tj. oceny całokształtu rzeczywistego postępowania dowodowego przeprowadzonego przez instytucjonalnych oraz nieinstytucjonalnych uczestników procesu karnego oraz zrekonstruowanego zespołu norm prawnych i dyrektyw postępowania dowodowego, zasad i reguł dowodowych oraz kryteriów uznawania czynności za niewadliwe, prawidłowe, konieczne, celowe, proporcjonalne i adekwatne. Chodzi tutaj o weryfikację dokonywaną pod kątem rzetelności i prawidłowości postępowania zarówno co do wyboru, jak i przeprowadzenia konkretnej czynności dowodowej (s. 138). Autor dodaje, że weryfikacja czynności dowodowych na etapie postępowania przygotowawczego stanowi formę kontroli ustaleń czynionych w tym stadium pod kątem tego, co w perspektywie jakościowej oraz ilościowej

będzie stanowiło podstawę dowodową skierowania sprawy do rozstrzygnięcia przez sąd (s. 151). Rozdział zawiera 70 stron.

Poczynić należy jednak uwagę, że standard rzetelnego procesu karnego wymaga, aby czynności dowodowe, za pomocą których organy procesowe uzyskują dowody pozwalające rozstrzygnąć o przedmiocie procesu, czyli o winie oskarżonego, przeprowadzane były prawidłowo, czyli zgodnie z ustawowym wzorcem. Wadliwie przeprowadzone czynności dowodowe dostarczają wszak wadliwych (ułamnych) dowodów. Rozstrzyganie o winie oskarżonego na podstawie takich dowodów, godzi zatem w standard rzetelnego procesu karnego. Zważyć należy, że ustawowy model procesu karnego stanowi wzorzec postępowania uczestników postępowania karnego, wzorzec czynności dowodowych i sposobu ich przeprowadzania. Po to wszak ustawodawca tworzy (kreuje) model procesu, aby jego uczestnicy postępowali zgodnie z tym wzorcem. Obowiązkiem prawnym organów procesowych jest zatem przeprowadzanie czynności dowodowych zgodnie z ustawowym wzorcem, co wynika i zostało wyraźnie podkreślone (wysunięte przed nawias) w art. 1 KPK, a także w art. 7 Konstytucji RP. Jeżeli w stosunku do nieinstytucjonalnych uczestników procesu karnego przyjąć należy obowiązywanie zasady umiarkowanego formalizmu czynności procesowych przez nich dokonywanych, której wyrazem jest m.in. art. 118§1 i 2 KPK, to wobec uczestników instytucjonalnych (organów procesowych i oskarżyciela publicznego) znajduje zastosowanie zasada legalizmu (praworządności) wyrażona w art. 7 Konstytucji RP, nakazująca działać na podstawie i w granicach prawa, która wykazuje silny związek z zasadą formalizmu czynności procesowych, gdyż postępowanie dowodowe powinno być prowadzone ściśle według przepisów postępowania, co wynika z przywołanego art. 1 KPK.

W najszerszym znaczeniu prawidłowość czynności dowodowych powinna oznaczać nie tylko ich zgodność z regułami ich dokonywania, ale także konieczność wypełnienia wszystkich reguł dodatkowych, tj. dyrektyw celowości i proporcjonalności oraz reguł odwołujących się do norm moralnych, czy zwyczajowych. Czynności dowodowe w procesie karnym, a zwłaszcza tzw. wrażliwe czynności, czyli te, które głęboko ingerują w wolności i prawa osobiste oraz prawo własności jednostki, muszą być wykonywane przy uwzględnieniu zasad proporcjonalności i subsydiarności. Autor recenzowanej pracy podziela wymienioną myśl i jednoznacznie deklaruje jej przyjęcie i obowiązywanie.

Należy też zaznaczyć, że czynność dowodowa, wobec której stawia się wymóg prawidłowości, oprócz podstawowego warunku w postaci dokonania jej przez podmiot do tego uprawniony po wystąpieniu pozytywnych przesłanek warunkujących przeprowadzenie danej czynności oraz zgodnie z jej celem, musi być przeprowadzona w sposób ściśle określony przez

szczególne normy prawa dowodowego. Obok ogólnego wymogu prawidłowości aktów procesowych odnoszącego się do dwóch kwestii, tj. podmiotu uprawnionego do przeprowadzenia konkretnej czynności dowodowej oraz przedmiotu (treści) tej czynności, prawo dowodowe normuje również kwestie związane ze sposobem w jaki czynności te mają być dokonane. W konsekwencji, do warunków modalnych czynności dowodowych należy zaliczyć normy prawne regulujące formę, czas, miejsce i język tych czynności. W pracy zabrakło jednak stanowiska co do konieczności badania wymienionych elementów modalnych czynności dowodowych oraz skutków procesowych przeprowadzenia czynności niezgodnie z tymi warunkami.

W rozdziale III zatytułowanym „Kryteria weryfikacji czynności dowodowej”, zaliczono do nich, obok zasadności, konieczności i adekwatności, a także: 1) prawidłowość czynności dowodowych; 2) budowę wniosku dowodowego oraz kryteria dopuszczalności i przeprowadzenia dowodu; 3) kryteria swobodnej oceny dowodów; 4) kryteria nadużycia prawa i czynności dowodowych (s. 182). Dalej autor stwierdza, że określenie zakresu prawidłowości czynności dowodowych należy do zagadnień bardzo złożonych stwierdzając, że najważniejszym elementem jest selekcja i ocena tego, czy za pomocą określonego dowodu możliwe jest udowodnienie okoliczności zdarzenia, a przede wszystkim zachowanie standardów jakościowych czynności dowodowej (s. 185). W dalszej kolejności autor analizuje kwestie dopuszczalności czynności dowodowej zasadnie stwierdzając, że kwestia weryfikacji dopuszczalności czynności dowodowych wymaga stosowania odrębnych reguł konstrukcyjnych od kwestii dopuszczalności dowodów (s. 189).

Autor uznaje, że niedopuszczalność czynności dowodowej należy wiązać nie tylko z płaszczyzną wyraźnego wskazania, że dana czynność jest niedopuszczalna, ale także z perspektywą naruszenia i nadużycia prawa dowodowego w zakresie norm regulujących upoważnienie do dokonania danej czynności, jak i standardów jakościowych dotyczących celu, zasadności i proporcjonalności danej czynności (s. 206). Poza tym, niedopuszczalność czynności wiąże się z nielegalnością dowodu przyjmując, że dowodem nielegalnym jest dowód uzyskany bez podstawy prawnej albo poza granicami upoważnienia do przeprowadzenia określonej czynności dowodowej (s. 207). Podano, że kryterium prawidłowości czynności dowodowych, oprócz dopuszczalności, obejmuje również kwestie legalności, zasadności i proporcjonalności.

Zdefiniowano pojęcie nadużycia prawa dowodowego i konsekwencje takiej wadliwości przyjmując, że nadużycie prawa dowodowego ma miejsce, gdy organ postępowania dokonuje czynności w sposób sprzeczny z jej celem oraz ustawowymi warunkami. Wyróżniono

następujące rodzaje nadużyć prawa dowodowego: 1) nadużycie wrażliwych czynności dowodowych; 2) nadużycie funkcji procesowych oraz instrumentalizacja uprawnień w ramach czynności dowodowych; 3) zachowania niebędące czynnościami dowodowymi mające wpływ na przebieg postępowania dowodowego. Rozdział liczy 163 strony.

W rozdziale czwartym zatytułowanym „Tryb weryfikacji czynności dowodowych. Konstytucyjny i konwencyjny standard czynności dowodowych oraz reguły wykluczenia dowodów” sformułowano tezę, że nadzór sądu nad postępowaniem przygotowawczym wymaga zasadniczych zmian systemowych, gdyż zbyt dużą wagę przypisuje się do wartości uzyskanych dowodów, marginalizując sposób i warunki ich uzyskania. Wysłunięto postulat wprowadzenia instytucji sędziego do spraw postępowania przygotowawczego i związania sędziego z prowadzonym postępowaniem przedsądowym, zakładając, że doprowadzi to do rzetelnej i efektywnej kontroli. Sędzia do spraw postępowania przygotowawczego byłby obowiązany do przeprowadzenia testu weryfikacji, celem ustalenia, czy doszło do: 1) naruszenia norm konstytucyjnych odnoszących się do danej czynności dowodowej; 2) naruszenia przepisów postępowania; 3) przeprowadzenia czynności bez podstawy prawnej lub poza granicami prawa; 4) uchybienia celowi i naruszenia lub niespełnienia przesłanek danej czynności oraz trybu jej przeprowadzenia. Efektem negatywnego wyniku przeprowadzonego testu, powinno być uznanie czynności za niedopuszczalną do przeprowadzenia, a jeżeli została przeprowadzona, dyskwalifikacja uzyskanych dowodów. Rozdział zawiera 54 strony.

W rozdziale piątym zatytułowanym „Skutki wadliwych czynności dowodowych i konsekwencje nadużycia prawa dowodowego” omówiono gradację wadliwości czynności dowodowych oraz ich wpływ na ustalenia sądu *meriti*, konsekwencje nadużycia prawa dowodowego oraz skutki przekroczenia granic czynności dowodowych. Wyrażono pogląd, że niekiedy czynność dowodowa, a nawet całe postępowanie dowodowe powinny być uznane za nieważne, co wymaga wprowadzenia instytucji nieważności czynności dowodowych jako kwalifikowanego skutku uchybień procesowych, którymi dotknięta jest dana czynność.

W zakończeniu podaje się, że postulowana teoretyczna koncepcja weryfikacji czynności dowodowych stanowi mechanizm związany z kryterium jakościowym czynności, który odnosi się do elementów prawidłowości i proporcjonalności oraz rzetelności postępowania dowodowego. W tym znaczeniu, weryfikacja dotyczy obszarów odnoszących się do sfery podmiotowych i przedmiotowych granic procesu karnego. Z nakazu dokonywania czynności dowodowych w granicach i na podstawie prawa wynika, że podstawę działania organów ścigania muszą stanowić przepisy prawa karnego procesowego oraz, że podmiotem pozyskującym dowód musi być upoważniony organ procesowy. Ponadto, weryfikacja

czynności dowodowych dokonywana jest pod kątem eliminacji dowodów uzyskanych wskutek naruszenia przepisów prawa i postępowania karnego, które czynią uzyskane dowody nielegalnymi.

Stawia się tezę, że jedną z kluczowych wad polskiego systemu prawa dowodowego jest wpływ dowodów uzyskanych w postępowaniu przedsądowym na rozprawę główną. Stąd, konieczne jest wprowadzenie realnej sądowej kontroli postępowania przygotowawczego, co zapewni rzeczywistą i wieloaspektową weryfikację czynności dowodowych przeprowadzanych na tym etapie. Wymaga to wprowadzenia instytucji sędziego do spraw postępowania przygotowawczego, który dokonywałby weryfikacji rzeczonych czynności oraz finalnej oceny pod kątem, czy dowody uzyskane w postępowaniu przygotowawczym mogą zostać wykorzystane w postępowaniu sądowym. Ta kwestia uzależniona jest od jakości czynności dowodowej, ocenianej przez pryzmat kryteriów podanych w pracy i wynika z zasadniczej roli i znaczenia zasady praworządności (legalizmu) oraz wyjątkowości ingerencji w sferę praw i wolności jednostki. Weryfikacja czynności dowodowych ma za zadanie eliminację dowodów, które zostały zebrane, wprowadzone i przeprowadzone na skutek naruszenia różnych elementów podanych w pracy. Stanowi zatem narzędzie gwarantujące realizację zasady sprawiedliwości proceduralnej.

Należy wprowadzić system sankcji procesowych dotyczący czynności dowodowych przeprowadzonych z nadużyciem prawa dowodowego i posiadanych kompetencji oraz zmierzających do naruszenia istoty fundamentalnych praw jednostki. Najdalej idącą sankcją powinna być nieważność czynności dowodowej.

W podsumowaniu postuluje się powierzenie kontroli nad czynnościami dowodowymi sędziemu do spraw postępowania przygotowawczego, który będąc związany ze sprawą i mając dostęp do akt postępowania przygotowawczego podejmowałby decyzje co do dopuszczalności czynności dowodowych, zwłaszcza czynności najbardziej ingerujących w prawa i wolności jednostki. Stronom postępowania należy przyznać uprawnienie do złożenia wniosku o stwierdzenie nieważności czynności dowodowej.

2. Oceniając dzieło habilitanta należy powiedzieć, że wybór tematu należy aprobować bez zastrzeżeń. Tytułowa problematyka jest ważna z teoretycznego i dogmatycznego punktu widzenia, a dotychczas nie została opracowana w monograficznej formie. Opracowania K. Woźniewskiego pt. *Prawidłowość czynności procesowych w polskim procesie karnym*, Gdańsk 2010, choć bliskie rozważaniom habilitanta, dotyczy jednak wycinka analizowanych zagadnień. Całościowej problematyki omówionej w recenzowanej pracy nie obejmują też

działa B. Janusz-Pohl pt. *Formalizacja i konwencjonalizacja jako instrumenty analizy czynności karnoprosesowych w prawie polskim*, Poznań 2017 oraz W. Jasińskiego, *Nielegalnie uzyskane dowody w procesie karnym. W poszukiwaniu optymalnego rozwiązania*, Warszawa 2019.

Czynności dowodowe stanowią zaś najważniejszy instrument uzyskania, zabezpieczenia i przeprowadzenia dowodów, za pomocą których ustalane są fakty mające znaczenie dla rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu karnego, tj. winie i odpowiedzialności oskarżonego. Stąd, czynności dowodowe muszą odpowiadać wymogom stawianym przez przepisy prawa, a w dalszej kolejności podlegać ocenie (weryfikacji) pod kątem spełnienia owych warunków. Czynności te muszą być przeprowadzane przez uprawnione organy, po spełnieniu przesłanek warunkujących ich dokonanie i we właściwy sposób oraz realizować cel określony w ustawie.

Koncepcja pracy, struktura i kolejność rozdziałów oraz podział treści mają na celu uporządkowanie problematyki weryfikacji czynności dowodowych, a w dalszej kolejności omówienie charakteru prawnego tych czynności. Tytułowa problematyka oraz sposób jej ujęcia nawiązują do tzw. nurtu gwarancyjnego w dogmatyce prawa karnego procesowego.

Omawiając tytułowe zagadnienie autor dotyka wielu wątków z zakresu prawa karnego procesowego i prawa konstytucyjnego oraz prawoznawstwa. Dotyczą one prawa dowodowego, konstytucyjnych praw i wolności oraz praworządnego działania organów władzy publicznej, a także wykładni tekstu prawnego, w tym wykładni prokonstytucyjnej.

W pracy trafnie zdiagnozowano systemową wadliwość sądowej kontroli czynności dowodowych przeprowadzanych w postępowaniu przygotowawczym. Zasadniczo, kontrola sądowa ogranicza się do oceny dowodów, będących wytworem czynności dowodowych. Natomiast kontrola czynności dowodowych, jeżeli w ogóle jest przeprowadzana, jest formalna, powierzchowna, a często iluzoryczna. Zasadnie zatem postuluje się wprowadzenie mechanizmów zapewniających sprawowanie przez sąd realnej kontroli czynności dowodowych postępowania przygotowawczego. Rzeczona kontrola powinna obejmować szeroki zbiór elementów, które zostały trafnie wskazane w pracy.

Wątpliwości budzi zaś postulowana recepta w postaci wprowadzenia instytucji sędziego do spraw postępowania przygotowawczego i przydania mu uprawnienia do sprawowania weryfikacji czynności dowodowych przeprowadzanych w postępowaniu przygotowawczym, włącznie z uznaniem ich za nieważne. Wadą postulowanej konstrukcji jest włączenie instytucji sędziego do spraw postępowania przygotowawczego do obowiązującego modelu postępowania przygotowawczego i sądowego, które wymagają nieuchronnej zmiany. Model postępowania

przygotowawczego ukształtowany został pod koniec lat 50-tych ubiegłego wieku i w istotnych elementach obowiązuje do dziś, podobnie jak model rozprawy głównej. Oba etapy procesu tworzą w zasadzie jedną całość, czego znamiennym wyrazem jest decyzji o wszczęciu postępowania sądowego. Konsekwencją tego jest przemożny wpływ dowodów zebranych w postępowaniu przygotowawczym na rozstrzygnięcie o winie oskarżonego. Wykazana w pracy iluzoryczność sądowej kontroli czynności dowodowych postępowania przygotowawczego, potęguje jeszcze dysfunkcjonalność obowiązującego modelu procesu karnego.

Poza tym, większość czynności dowodowych przeprowadzanych w postępowaniu przygotowawczym jest zaskarżalna, w zakresie legalności, celowości i sposobu przeprowadzenia. Sąd uznając skargę za zasadną może stwierdzić, że czynności dowodowa została przeprowadzona bezprawnie, czyli wbrew wymogom prawa. Wprowadzenie instytucji sędziego do spraw postępowania przygotowawczego powodowałoby, że krzyżowałyby się zakresy uprawnień tego organu i sądu rozpoznającego zażalenie na czynności dowodowe. Strony miałyby trudność z identyfikacją organu właściwego do rozpoznania skargi. Niewykluczone, że kierowałyby skargi do obu organów jednocześnie, albo po sobie. Powodowałoby to znaczne wydłużenie postępowania przygotowawczego i konieczność przygotowania przez prokuratora kilku kompletów akt sprawy.

Zasadniczą wadą tej konstrukcji wydaje się jednak postulowane związanie sędziego do spraw postępowania przygotowawczego z tym etapem procesu i legitymowanie przez niego czynności dowodowych tam przeprowadzanych. Taka konstrukcja jeszcze bardziej uzależniłaby ustalenia sądu *meriti* i rozstrzygnięcie o winie oskarżonego od dowodów zebranych w postępowaniu przygotowawczym.

Zamiast wiązania sędziego z postępowaniem przygotowawczym, należy odseparować od siebie oba stadia postępowania karnego za pomocą instytucji oddania oskarżonego pod sąd o konstrukcji zupełnie odmiennej od obowiązującej. Na tym etapie powinna następować weryfikacja czynności postępowania przygotowawczego oraz ich wytworów. Po przeprowadzeniu merytorycznej kontroli dowodów przedłożonych przez uprawnionego oskarżyciela, sąd podejmowałby decyzję o uruchomieniu postępowania sądowego. Na tym etapie, sąd kontrolowałby także czynności dowodowe postępowania przygotowawczego, stwierdzając ich prawidłowość i proporcjonalność bądź nieprawidłowość i nieproporcjonalność oraz rozstrzygał o dopuszczeniu dowodów zaoferowanych przez oskarżyciela.

Wymienione uwagi nie umniejszają jednak wartości ocenianego działu, gdyż jest to mądra, potrzebna i pożyteczna praca rozwijająca naukę o procesie karnym, stanowiąca znaczny wkład w tym procesie.

IV. Ocena aktywności naukowej dr Łukasza Cory.

A. Stosownie do przepisu art. 219 ust. 1 pkt 3 wymienionej na wstępie ustawy, warunkiem nadania stopnia doktora habilitowanego jest wykazanie się przez kandydata istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, zwłaszcza zagranicznej.

Dr Łukasz Cora w wykazie publikacji naukowych podał, że na jego dorobek naukowy składa się łącznie 58 pozycji, w tym 2 monografie (łącznie z rozprawą habilitacyjną), 19 rozdziałów w pracach zbiorowych, 23 artykuły i 13 glos do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych. Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych Kandydat opublikował 22 teksty, a po uzyskaniu tego stopnia 36 tekstów. Wszystkie teksty zostały opracowane samodzielnie.

Z przedłożonego przez Habilitanta wykazu wynika, że artykuły zostały opublikowane w następujących czasopismach:

1. Państwo i Prawo – 4 teksty w latach 2008, 2009, 2014 i 2018;
2. Prokuratura i Prawo – 2 teksty w latach 2009 i 2009;
3. Palestra – 2 teksty w latach 2008 i 2011;
4. Przegląd Sądowy – 2 teksty w latach 2008 i 2018;
5. Przegląd Sejmowy – 1 tekst w r. 2009;
6. Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny – 1 tekst w r. 2018;
7. Orzecznictwo Sądów Polskich – 1 tekst w r. 2022.

Pozostałe teksty zostały opublikowane w Wojskowym Przeglądzie Prawniczym, Gdańskich Studiach Prawniczych i innych czasopismach.

Deklarowany dorobek piśmienniczy po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych został osiągnięty w latach 2014 – 2024, tj. w ciągu 10 lat. Daje to 3,6 publikacji w ciągu roku. W uznanych ogólnopolskich czasopismach zostało opublikowanych 13 tekstów, a pozostałe ukazały się w czasopismach lokalnych bądź uczelnianych. Teksty nie zostały opublikowane w czasopismach znajdujących się w bazie *Journal Citation Reports* (JCR) lub na liście *European Reference Index for the Humanities* (ERIH).

B. Wnikliwa i uważna lektura tekstów opublikowanych przez Kandydata (wszystkich) wskazuje, że dotyczą one w zasadzie dwóch zagadnień:

1. środków przymusu procesowego oraz
2. dowodów.

Do pierwszej grupy zagadnień zaliczyć należy 16 opracowań. Mianowicie: 1) *Zatrzymanie osoby w polskim procesie karnym. Analiza dogmatyczno-prawna*, Warszawa 2015; 2) *Obowiązki organu zatrzymującego na podstawie art. 244§2 KPK*, [w:] *Węzłowe problemy procesu karnego*, pod red. P. Hofmańskiego, Warszawa 2010; 3) *Z problematyki zatrzymania stadionowego podczas Euro 2012*, [w:] *Prawnokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, Lublin 2012; 4) *Tymczasowe aresztowanie jako ultima ratio w polskim procesie karnym*, [w:] *Profesor Marian Cieślak. Osoba. Dzieło. Kontynuacje*, Warszawa 2013; 5) *Kryteria wyboru nieizolacyjnych środków zapobiegawczych*, [w:] *Ewolucja polskiego wymiaru sprawiedliwości w latach 2013-2018 w świetle standardów rzetelnego procesu*, Białystok 2020; 6) *Zatrzymanie jako środek przymusu procesowego*, [w:] *System prawa karnego procesowego. T. IX*, Warszawa 2019; 7) *O pojęciu pozaprocesowego zatrzymania osoby*, *Państwo i Prawo* 2008, z. 3; 8) *Zatrzymanie penitencjarne w świetle przepisów ustaw o Policji i o Służbie Więziennej*, *Przegląd Więziennictwa Polskiego* 2008, nr 7-8; 8) *Zatrzymanie administracyjne na podstawie art. 40 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, *Prok. i Pr.* 2008, nr 5; 9) *Z problematyki karno-administracyjnej zatrzymania osoby do wytrzeźwienia*, *Samorząd Terytorialny* 2008, nr 7-8; 10) *Zatrzymanie żołnierza lub innej osoby przez Żandarmerię Wojskową*, *WPP* 2008, nr 3; 11) *Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby na podstawie art. 247§1 KPK. Uwagi na marginesie wyroku TK z 5 lutego 2008 r.*, *Palestra* 2008, nr 9-10; 12) *Gwarancje praw osób zatrzymanych na podstawie art. 244§1 KPK*, *Przegląd Sądowy* 2008, nr 10; 13) *Instytucja zatrzymania prewencyjnego z art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji*, *Przegląd Policyjny* 2008, nr 3; 14) *Funkcje zatrzymania właściwego i tymczasowego aresztowania*, *Państwo i Prawo* 2009, z. 1; 15) *Zatrzymanie stadionowe*, *Prok. i Pr.* 2009, nr 2; 16) *Określenie funkcji (zadań) zatrzymań pozaprocesowych*, *ZN WSAiB* 2009, z. 12.

Wymienione teksty dotyczą różnych kwestii mających związek z procesowym i nieprocesowym zatrzymaniem jednostki i wykazują ścisły związek z tematem rozprawy doktorskiej poświęconej zatrzymaniu osoby w polskim procesie karnym, podobnie jak tekst pt. *Odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie osoby w polskim procesie karnym (zarys problematyki)*, *Gdańskie Studia Prawnicze* 2009, T. XXI, gdyż tym kwestiom poświęcony został rozdział VII w rozprawie doktorskiej.

Drugim obszarem badawczym habilitanta jest prawo dowodowe. Tym zagadnieniom poświęcone zostały następujące opracowania: 1) *Weryfikacja czynności dowodowych postępowania przygotowawczego w polskim procesie karnym*, Warszawa 2024; 2) *Bezwzględny zakaz dowodowy uchylania tajemnicy adwokackiej oraz niedopuszczalność stosowania*

czynności poszukiwawczo-dowodowych w kancelarii adwokackiej, [w:] Nowe spojrzenie na model zakazów dowodowych w procesie karnym, Warszawa 2015; 3) *Wyjątkowość dopuszczalności ponownego przesłuchania pokrzywdzonego w trybie art. 185a i 185c KPK*, [w:] Z problematyki wiktymologii. Księga dedykowana profesor Ewie Bieńkowskiej, Warszawa 2017; 4) *Przeszukanie rzeczy dziecka w trakcie wycieczki szkolnej lub wypoczynku*, [w:] Prawne aspekty turystyki dzieci i młodzieży, Kraków 2017; 5) *Ryzyko nadużycia prawa karnego procesowego a granice realizacji funkcji ścigania – art. 168a KPK*, [w:] Proces karny w dobie przemian. Zagadnienia ogólne, Gdańsk 2018; 6) *Konstytucyjna wolność przemieszczania się a uprawnienia i obowiązki policji oraz straży granicznej w zakresie kontroli osobistej i przeszukania bagażu*, [w:] Prawne aspekty podróży i turystyki, historia i współczesność, Kraków 2018; 7) *Czynności kontrolujące dowody*, [w:] System prawa karnego procesowego. T. VIII, cz. 4, Warszawa 2019; 8) *Przesłuchanie konfrontacyjne małoletniego pokrzywdzonego w procesie karnym*, Studia Prawnoustrojowe 2018, z. 41; 9) *Aksjologia procesowa a dopuszczalność dowodu z art. 168a KPK*, Państwo i Prawo 2018, z. 10; 10) *Ponowienie czynności dowodowej w polskim procesie karnym (aspekty teoretyczne i prakseologiczne)*, RPEiS 2018, z. 4; 11) *Gradacja nadużycia prawa w procesie karnym (zarys teoretyczny)*, Studia Prawnicze INP PAN 2019, nr 1.

C. Dla oceny dorobku dr Łukasza Cory charakterystyczne są następujące cechy: stosowanie metody dogmatycznej, którą Kandydat posługuje się w zasadzie umiejętnie, koncentrowanie zainteresowań na spornych kwestiach dogmatycznych, wychodzenie w analizach dogmatycznych (w większości publikacji) poza kwestie prawa karnego procesowego i analizowanie problemów także z perspektywy konstytucyjnej i konwencyjnej, wychodzenie poza kwestie wcześniej omówione w literaturze, nie ograniczanie się (w większości opracowań) do analizy językowej tekstu prawnego i sięganie do wykładni systemowej i funkcjonalnej. Prace habilitanta nie są powierzchowne, a przez to rozwijają naukę prawa. Kandydat ma sprecyzowane zainteresowania i poglądy naukowe, nastawione na ochronę praw i wolności jednostki.

Kandydat jest osobą znaną i rozpoznawalną w nauce prawa karnego procesowego. Jego prace są cytowane i wpływają na rozwój tej nauki. Według deklaracji kandydata, liczna cytowań jego publikacji w Google Scholar wynosi 61, a wraz z autocytowaniami 71. Poza tym, według bazy Legalis C.H. Beck był 96 razy cytowany w komentarzach do KPK i innych ustaw, 16 razy w czasopiśmie, 11 razy w monografiach prawniczych, 6 razy przez Izbę Karną SN i raz przez Trybunał Konstytucyjny.

D. Kandydat wygłosił 7 referatów na konferencjach krajowych i zagranicznych, w tym na Ogólnopolskim Zjeździe Katedr Postępowania Karnego w Białymstoku w 2018 r. oraz na konferencjach w Londynie i Bukareszcie. Świadczy to o aktywności konferencyjnej Kandydata i upoważnia do stwierdzenia, że bierze on udział w życiu naukowym.

E. W Uniwersytecie Gdańskim Kandydat prowadził wykłady, ćwiczenia i seminaria z postępowania karnego na kierunkach prawo i kryminologia. W latach 2007-2014 prowadził też zajęcia w Instytucie Politologii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego.

Odnosnie do ustawowego warunku wykazania się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, habilitant odbył czteromiesięczny staż naukowy w roku akademickim 2021/2022 jako Visiting Reseach Fellow w Instytucie Studiów Prawniczych (Institute of Advanced Legal Studies - IALS) w Londynie, który jest częścią School of Advanced Study, University of London. W czasie pobytu brał udział w zebraniach naukowych instytutu, kwerendzie bibliotecznej; wygłosił też referat naukowy.

Ponadto Kandydat odbył w listopadzie 2017 r. tygodniowy staż naukowo-badawczy w Max-Planck-Institut für Ausländisches und Internationales Strafrecht, w ramach wewnętrznego grantu Uniwersytetu Gdańskiego dla młodych naukowców. Kandydat jest członkiem Polskiej Sekcji Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Karnego AIDP, School of Advanced Studies w Londynie oraz European Society of Criminology. Kandydat nie ujawnił informacji wskazujących na:

1. kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach;
2. kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych;
3. międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność odpowiednio naukową;
4. udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism;
5. recenzje projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych.

Oceniając całokształt informacji o habilitancie uważam, że dr Łukasz Cora spełnia ustawowy wymóg wykazania się istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej.

V. Konkluzja.

1. Przedstawione przez dr Łukasza Corę osiągnięcie naukowe w postaci monografii pt. *Weryfikacja czynności dowodowych postępowania przygotowawczego w polskim procesie karnym*, Warszawa 2024, stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne. Kandydat wykazuje się też istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej.

Dorobek naukowy dr Łukasza Cory ilościowo nie jest znaczny. Jest za to wartościowy naukowo, z powodów przedstawionych wcześniej. Kandydat bierze aktywny udział w ogólnopolskim życiu naukowym.

Przeprowadzona analiza dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego upoważnia do wniosku, że dr Łukasza Cory po otrzymaniu stopnia doktora nauk prawnych posiada osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej prawo oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową w rozumieniu art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

2. Wyrażam zatem opinię, że dr Łukasz Cora spełnia wymogi określone w art. 219 wymienionej ustawy. Stanowi to podstawę do dopuszczenia Kandydata do dalszych etapów w postępowaniu habilitacyjnym.

